

Powszechnie przyjmuje się, iż to pacjent sam wyraża zgodę na zaproponowane mu świadczenie zdrowotne, zdarzają się jednak sytuacje, kiedy decyzję taką podejmuje za pacjenta inna osoba bądź sąd. Mając na uwadze takie właśnie przypadki, można wskazać na następujące rodzaje zgody pacjenta: zgoda właściwa - wyrażana przez pacjenta samodzielnie, pod warunkiem, iż jest on pełnoletni (dolną granicę wieku stanowi w tym przypadku nie 18, a 16 lat) i zdolny do świadomego wyrażenia zgody. Zastępcza - wyrażana przez uprawniony podmiot w sytuacji, gdy uzyskanie zgody od pacjenta jest niemożliwe albo utrudnione, spowodowane jego wiekiem bądź stanem zdrowia. Komutatywna łącznie przez pacjenta i przedstawiciela.

Ustawa o zawodzie lekarza i lekarzu dentyście pozwala na działanie lekarza bez uzyskania zgody pacjenta (lub innych uprawnionych osób) albo sądu opiekuńczego. W takich okolicznościach decyzję o podjęciu czynności medycznych lekarz powinien podjąć samodzielnie ewentualnie konsultując z innym lekarzem. Okoliczności te, lekarz odnotowuje w dokumentacji medycznej pacjenta. Regulacja ta odnosi się do sytuacji szczególnych, zagrożenia życia lub zdrowia. W takim przypadku dokonanie zabiegu leczniczego bez zgody pacjenta lub innych uprawnionych osób nie wywołuje skutków w postaci odpowiedzialności karnej. Ponadto lekarz może wykonać zabiegi operacyjne lub stosować metody leczenia (lub diagnostyki) o podwyższonym ryzyku dla pacjenta bez zgody przedstawiciela ustawowego pacjenta, bądź zgody właściwego sądu opiekuńczego, gdy zwłoka spowodowana postępowaniem w sprawie uzyskania zgody groziłaby pacjentowi niebezpieczeństwem utraty życia, ciężkiego uszkodzenia ciała lub ciężkiego rozstroju zdrowia. W takim przypadku lekarz ma obowiązek, o ile jest to możliwe, zasięgnięcia opinii drugiego lekarza, w miarę możliwości tej samej specjalności. O wykonywanych czynnościach lekarz niezwłocznie zawiadamia przedstawiciela ustawowego, opiekuna faktycznego lub sąd opiekuńczy.

Pacjent ma prawo do informacji o swoim stanie zdrowia oraz wyrażenia zgody na udzielenie określonych świadczeń zdrowotnych lub ich odmowy po uzyskaniu odpowiedniej informacji. Obowiązkiem lekarza jest udzielenie pacjentowi lub jego przedstawicielowi ustawowemu informacji o jego stanie zdrowia, rozpoznaniu, proponowanych oraz możliwych metodach diagnostycznych, leczniczych, dających się przewidzieć w następstwach ich zastosowania lub zaniechania, wnikach leczenia oraz rokowaniu.

Piśmiennictwo:

1. Staniewicz-Zalewska B., Zgoda na udzielenie świadczenia zdrowotnego w świetle unormowań wynikających z przepisów ustawy o zawodach lekarza i lekarza dentystry oraz ustawy o zakładach opieki zdrowotnej, Pomorski Magazyn Lekarski 2006.
2. Śliwa M., Prawa pacjenta w prawie polskim na tle prawnoporównawczym., Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności " Dom Organizatora", Toruń 2010.
3. Karkowska D. Prawa pacjenta., Oficyna Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2008, wydanie II poprawione i uzupełnione.

4. Ogiegło L., Ustawa o zawodach lekarza i lekarza dentystry. Komentarz., Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 2010

Sławomir Porada
Dyrektor Wojewódzkiego
Zespołu Specjalistycznego w Rzeszowie